

Έθιμα του Πάσχα

Την Παρασκευή πριν το Σάββατο του Λαζάρου τα κορίτσια δεν πήγαιναν στο σχολείο, αλλά πήγαιναν να «πούνε το Λάζαρο», να πούνε τα κάλαντα του Λαζάρου. Ντυμένα με τα καλά τους ρούχα κρατούσαν στο χέρι καλαθάκια στολισμένα με πολύχρωμα λουλούδια της εποχής. Τα κάλαντα που έλεγαν είναι τα ακόλουθα:

Ήρθε ο Λάζαρος ήρθαν τα Βάγια
ήρθε η Κυριακή που τρών' τα ψάρια !
-Πού 'σουν Λάζαρε; Πού ήσουν κρυμμένος;
-Ημουνα στη γη, στη γη χωμένος
κάτω στους νεκρούς, στους πεθαμένους!
Δώστε μου νερό, νερό λιγάκι
να ξεπλύνω της καρδιάς μου το φαρμάκι!
Δώστε μου αυγά, αυγά να σας τα πούμε
κι οι κοτούλες σας πολλά γεννούνε
κι οι φωλίτσες τους δεν θα χωρούνε!
Βάγια Βάγια και Βαγιώ, τρώνε ψάρια και κολιό
και την άλλη Κυριακή τρώνε το ψητό αρνί!

Η Κυριακή των Βαΐων θεωρείται μεγάλη γιορτή γιατί αναφέρεται στη θριαμβευτική είσοδο του Χριστού στα Ιεροσόλυμα. Γι' αυτό γεμίζουν οι εκκλησίες με πιστούς. Κατά παράδοση μοιράζονται στους πιστούς βάγια σε ανάμνηση των βαΐων που έριχνε το πλήθος στον Χριστό.

Η Μεγάλη Πέμπτη είναι αφιερωμένη στους νεκρούς, όπως συμβαίνει με τα ψυχοσάββατα, σύμφωνα με πολύ παλιό έθιμο. Πιστεύεται ότι την ημέρα αυτή οι ψυχές βγαίνουν στον κόσμο και επιστρέφουν πάλι την ημέρα της Ανάληψης. Την προηγούμενη ημέρα οι γυναίκες ζύμωναν ψυχούδια¹ και έβραζαν σιτάρι για να κάνουν κόλλυβα. Το πρωί της Μεγάλης Πέμπτης οι κάτοικοι πήγαιναν και λειτουργούνταν στην Αγία Τριάδα, στον ναό του κοιμητηρίου. Όταν τελείωνε η Θεία Λειτουργία οι άνδρες κάθονταν στο πεζούλι, που υπήρχε γύρω από την παλιά εκκλησία. Άπλωναν μπροστά τους πετσέτα και οι γυναίκες περνούσαν και άφηναν σιτάρι και ψυχούδια. Το έθιμο τηρείται μέχρι σήμερα ανελλιπώς στον νέο ναό. Αρκετοί άνθρωποι διαβάζουν τρισάγιο στη μνήμη των δικών τους νεκρών. Αυτά δείχνουν τη σχέση και την ενότητα που υπάρχει ανάμεσα στους ζωντανούς και στους κεκοιμημένους².

Τη Μεγάλη Πέμπτη οι γυναίκες βάζουν τα κόκκινα αυγά. Το κόκκινο χρώμα συμβολίζει το αίμα του Χριστού (κατ' άλλους αποτελεί έκφραση χαράς για την Ανάσταση του Χριστού). Την ημέρα αυτή οι νονοί επισκέπτονται τα βαφτιστήρια τους για να τους δώσουν πασχαλινή λαμπάδα και δώρα.

Η Μεγάλη Παρασκευή θεωρείται μεγάλη γιορτή με πένθιμο χαρακτήρα, αφού την ημέρα αυτή πέθανε ο Χριστός. Το πρωί γίνεται η Αποκαθήλωση και το βράδυ η περιφορά του Επιταφίου. Τα αγόρια γύριζαν από σπίτι σε σπίτι και έψαλαν τα ακόλουθα κάλαντα:

¹ Μικρά ψωμάκια για τις ψυχές των νεκρών

² Παρόμοια έθιμα υπάρχουν και σε άλλες περιοχές για διαφορετικές ημέρες

Σήμερα μαύρος ουρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται,
σήμερα έβαλαν βουλή οι άνομοι Οβραίοι,
οι άνομοι και τα σκυλιά κι οι τρισκαταραμένοι
για να σταυρώσουν το Χριστό, τον πάντων Βασιλέα.
Ο Κύριος ηθέλησε να μπει σε περιβόλι
να λάβει δείπνο μυστικό για να τον λάβουν όλοι.
Κι η Παναγιά η Δέσποινα καθόταν μοναχή της,
τας προσευχάς της έκανε για το μονογενή της.
Φωνή τους ήρθ' εξ Ουρανού απ' Αρχαγγέλου στόμα:
- Φτάνουν κυρά μου οι προσευχές, φτάνουν και οι μετάνοιες,
το γιό σου τον επιάσανε και στο φονιά τον πάνε
και στου Πιλάτου την αυλή εκεί τον τυραγνάνε.
- Χαλκιά-χαλκιά, φτιάσε καρφιά, φτιάσε τρία περόνια.
Και κείνος ο παράνομος βαρεί και φτιάχνει πέντε.
- Συ Φαραέ, που τά 'φτιασες πρέπει να μας διδάξεις.
- Βάλτε τα δυο στα χέρια του και τ' άλλα δυο στα πόδια,
το πέμπτο το φαρμακερό βάλτε το στην καρδιά του,
να στάξει αίμα και νερό να λιγωθεί η καρδιά του.
Κι η Παναγιά σαν τ' άκουσε έπεσε και λιγώθη,
σταμνί νερό της ρίξανε, τρία κανάτια μόσχο
για να της έρθει ο λογισμός, για να της έρθει ο νους της.
Κι όταν της ήρθ' ο λογισμός, κι όταν της ήρθ' ο νους της,
ζητά μαχαίρι να σφαγεί, ζητά φωτιά να πέσει,
ζητά γκρεμό να γκρεμιστεί για το μονογενή της.
- Μην σφάζεσαι, Μανούλα μου, δεν σφάζονται οι μανάδες
Μην καίγεσαι, Μανούλα μου, δεν καίγονται οι μανάδες.
Λάβε, κυρά μ' υπομονή, λάβε, κυρά μ' άνεση.
- Και πώς να λάβω υπομονή και πώς να λάβω άνεση,
που έχω γιο μονογενή και κείνον Σταυρωμένον.

Το πρωί οι γυναίκες στόλιζαν τον Επιτάφιο με λουλούδια της εποχής. Στη συνέχεια παρακολουθούσαν με κατάνυξη την Ακολουθία της Αποκαθήλωσης. Το βράδυ γίνεται περιφορά του Επιταφίου από τους κεντρικούς δρόμους του χωριού, την πλατεία και επιστροφή στην εκκλησία.

Τη Μεγάλη Παρασκευή οι κτηνοτρόφοι πήγαιναν στις γύρω μεγάλες κωμοπόλεις (Δομοκό, Μακρακώμη, Σπερχειάδα) για να πουλήσουν αρνιά και κατσίκια για το Πάσχα. Με τα χρήματα που εισέπρατταν αγόραζαν λαμπριάτικα ρούχα και παπούτσια για τα παιδιά τους.

Το Πάσχα ή Πασχαλιά ή Λαμπρή είναι η μεγαλύτερη γιορτή της χριστιανοσύνης και καθώς βοηθάει και ο καιρός (καθότι είναι πάντα άνοιξη) συμμετέχουν όλοι στα δρώμενα. Το βράδυ του Σαββάτου οι πιστοί ντυμένοι με τα καλύτερα ρούχα τους και κρατώντας τις πασχαλινές λαμπάδες πηγαίνουν στην εκκλησία για να ψάλουν το «Χριστός Ανέστη» και να παρακολουθήσουν τη χαρμόσυνη αναστάσιμη Θεία Λειτουργία, μια πραγματική πανδαισία μελωδιών και

νοημάτων. Όταν ο παπάς βγαίνει από την Ωραία Πύλη στη σκοτεινή εκκλησία ψάλλοντας το «Δεύτε λάβετε φως» οι πιστοί συνωθούνται για να ανάψουν τη λαμπάδα τους από τη λαμπάδα του παπά. Επίσης, κατά το πρώτο άκουσμα του «Χριστός Ανέστη» οι πιστοί ανταλλάσσουν το «φιλί της αγάπης». Όταν επιστρέφουν στο σπίτι κάθονται όλοι στο γιορτινό τραπέζι για να απολαύσουν τη μαγειρίτσα, ένα πασχαλινό φαγητό φτιαγμένο με χόρτα και τα εντόσθια του αρνιού.

Το πρωί οι νοικοκυραίοι ανάβουν τη φωτιά για να ψήσουν τον οβελία, που έχουν ετοιμάσει από την προηγούμενη ημέρα. Το έθιμο για το σουβλισμένο αρνί χάνεται στα βάθη των αιώνων και ανάγεται στο Πάσχα των Εβραίων, που αναφέρεται στη διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας και την απελευθέρωση από τη δουλεία των Αιγυπτίων.

Το απόγευμα τελείται ο εσπερινός της Αγάπης. Παλιά μετά τον εσπερινό ακολουθούσε χορός στο προαύλιο της εκκλησίας, τον οποίο έσερνε πρώτος ο παπάς. Σε αναβίωση αυτού του εθίμου, οι δύο Σύλλογοι, «Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ» και «Ο ΝΕΡΟΜΥΛΟΣ», οργάνωσαν για κάμποσα χρόνια τη δεύτερη ημέρα του Πάσχα τη «Γιορτή Αγάπης».

Πολύ παλιά, προπολεμικά, υπήρχε ένα ακόμα έθιμο. Τη δεύτερη ημέρα του Πάσχα οι κάτοικοι τελούσαν Θεία Λειτουργία στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας. Μεταπολεμικά το έθιμο αυτό ατόνησε και καταργήθηκε. Συνδέεται ωστόσο με ένα θαυμαστό γεγονός. Κάποια χρονιά, που δεν είναι γνωστή με ακρίβεια, η Αναστασία Κ.Καρανίκα, που ζούσε στη Λάρισα, πήγε με κάποιους άλλους στο νεκροταφείο για να ανάψουν τα καντήλια στα μνήματα των δικών τους νεκρών. Μπαίνοντας στο προαύλιο άκουσαν καθαρά ψαλμωδίες μέσα στο ναό. Όταν επέστρεψαν στο χωριό διηγήθηκαν σε άλλους αυτά που άκουσαν. Οι κάτοικοι απέδωσαν το γεγονός στην παράλειψή τους να τελέσουν την καθιερωμένη Θεία Λειτουργία. Έτσι, την άλλη μέρα όλοι σχεδόν οι κάτοικοι πήγαν στην Αγία Τριάδα και με συγκίνηση τέλεσαν Θεία Λειτουργία.